

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

İRMAK/TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no. 20564/10)

KARAR

STRAZBURG

12 Ocak 2016

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2016. Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

İşbu karar, Sözleşme'nin 44. maddesinin 2. paragrafında öngörülen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup, şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

İrmak/Türkiye davasında,

Başkan,

Julia Laffranque,

Yargıçlar,

Işıl Karakaş,

Nebojša Vučinić,

Valeriu Griţco,

Ksenija Turković,

Jon Fridrik Kjølbro,

Georges Ravarani,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith'in katılımıyla oluşturulan ve Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), 8 Aralık 2015 tarihinde gerçekleştirilen kapalı müzakerelerin ardından, aynı tarihte kabul edilen aşağıdaki kararı vermiştir.

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan davanın temelinde, Türk vatandaşı Nurettin İrmak'ın ("başvuran") Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine ("AİHM" veya "Mahkeme") 24 Mart 2010 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvuru (no. 20564/10) bulunmaktadır.

2. Başvuran, Diyarbakır Barosuna kayıtlı avukatlardan A. Pamukçu Yördem tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuru, 18 Aralık 2012 tarihinde Hükümete tebliğ edilmiştir.

OLAYLAR

DAVANIN KOŞULLARI

4. Başvuran, 1977 doğumludur ve Diyarbakır cezaevinde hapis cezası infaz edilmektedir.

5. Başvuran, yasadışı bir örgüt olan Hizbullah'a üye olduğu şüphesiyle 11 Ocak 1996 tarihinde polis tarafından yakalanarak, gözaltına alınmıştır. Başvuran, polisin talebi üzerine aynı gün doktor muayenesinden geçmiştir. Doktor, polise sunduğu raporda, başvuranın bedeninde herhangi bir fiziksel şiddet izine rastlanmadığını belirtmiştir.

6. 24 Ocak 1996 tarihinde polis tarafından başvuranın ifadesi alınmıştır. Başvuran Hizbullah üyesi olduğunu kabul etmiş ve örgüt içerisindeki faaliyetlerine ilişkin detaylı bilgiler vermiştir. İfadesi esnasında avukat yardımından yararlanmamıştır.

7. Başvuran 2 Şubat 1996 tarihinde tekrardan doktor muayenesinden geçmiş ve ilgili doktor, emniyet tarafından hazırlanan ve başvuranın adının yazılı olduğu belgeye, başvuranın bedeninde herhangi bir fiziksel şiddet izine rastlanmadığı yönünde not düşmüştür.

8. Başvuran aynı gün Cumhuriyet savcısı huzurunda ifadesini vermiş ve sonrasında da hâkim tarafından sorguya çekilmiştir. Başvuran her ikisi huzurunda da, polise vermiş olduğu ifadelerini, baskı altında imzaladığını ileri sürerek geri çekmiştir. Hâkim, başvuranın tutuklu yargılanmasına hükmetmiştir.

3. Başvuran aynı gün tutuklanmıştır.

10. Cumhuriyet savcısı tarafından 29 Şubat 1996 tarihinde hazırlanan ve Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne sunulan iddianameyle, başvuran, ilgili zamanda yürürlükte olan eski Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca, ülke bütünlüğünü bozmaya yönelik eylemlerde bulunmak ile suçlanmıştır. Cumhuriyet savcısı, başvuranın, Hizbullah tarafından

gerçekleştirilen ve sekiz kişinin öldürülmesi ve dört kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan eylemlerde yer aldığını ileri sürmüştür.

11. Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi, davanın esasına ilişkin ilk duruşmayı, 18 Nisan 1996 tarihinde gerçekleştirmiştir (dava no. 199/113).

12. Başvuran, 8 Mayıs 1996 tarihinde mahkeme önünde verdiği ifadesinde, polise vermiş olduğu ifadesinin yer aldığı metni imzalaması için kendisine baskı yapıldığını ileri sürerek, isnat edilen suçlamaları reddetmiştir.

13. Davaya ilişkin üçüncü duruşmanın gerçekleştirildiği 13 Haziran 1996 tarihinde, başvuran tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmıştır.

14. 18 Haziran 1999 tarihinde Anayasa'da yapılan değişiklikle, devlet güvenlik mahkemelerinde görevli askeri hâkimlerin yerine sivil hâkimler getirilmiştir.

15. 1996/113 numaralı davanın Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi önünde halen derdest olduğu 21 Şubat 2002 tarihinde, başvuran, Hizbullah'ın üstlendiği bazı silahlı eylemlere karıştığı şüphesiyle tekrardan yakalanmıştır. Üç polis memuru ve başvuran tarafından imzalanan yakalama tutanağına göre polis, başvuranın direnmesi ve kaçmaya teşebbüs etmesi nedeniyle, başvurunu yakalamak için güç kullanmak zorunda kalmıştır.

16. Başvuran aynı gün Batman Devlet Hastanesinde doktor muayenesinden geçmiştir. Doktor, polise sunduğu raporda, başvuranın sırtında altı bölgede fiziksel şiddet izinin gözlemlendiğini, her iki bileğinde morarmaların tespit edildiğini, sol kulağında iki kesik izinin ve sağ göz bölgesinde yararlanmanın bulunduğunu belirtmiştir.

17. Başvuran, 24 Şubat 2002 tarihinde, avukat yardımından yararlanmaksızın polise verdiği ifadesinde, yasadışı örgütün yapısı ve bu örgütün bir üyesi olarak kendi rolü hakkında detaylı bilgiler vermiştir. Polis tarafından düzenlenen tutanağına göre, başvuran, Hizbullah tarafından gerçekleştirilen birtakım adam öldürme ve adam kaçırma eylemlerinde yer almıştır.

18. Başvuran, 25 Şubat 2002 tarihinde, tekrardan Batman Devlet Hastanesinde doktor muayenesinden geçmiştir. İlgili doktor, emniyet tarafından hazırlanan ve başvuranın adının yazılı olduğu belgeye, başvuranın sol kulağında bir kesiğin bulunduğu şeklinde not düşmüştür.

19. Başvuran, aynı gün Batman Sulh Ceza Mahkemesi önünde sorguya çekilmiştir. Sorgu esnasında avukat yardımından yararlanmayan başvuran, polise vermiş olduğu ifadesini geri çekmiştir. Bu bağlamda, başvuran, polis tarafından gözaltında tutulduğu esnada gözlerinin kapatıldığını ve belgenin kendisine zorla imzalatıldığını iddia etmiştir. Batman Sulh Ceza Mahkemesi başvuranın tutuklu yargılanmasına hükmetmiştir.

20. Başvuran, tutuklu yargılanması yönündeki 25 Şubat 2002 tarihli karar ile ilgili olarak, 27 Şubat 2002 tarihinde Batman Asliye Ceza Mahkemesine itirazda bulunmuştur. İtiraz dilekçesinde başvuran, itham edildiği suçu kabul etmediğini ve polis tarafından gözaltında tutulduğu sırada kötü muameleye maruz bırakıldığını beyan etmiştir. Başvuran bilhassa, çırılçıplak soyulduğunu, gözlerinin kapatıldığını, cinsel organına elektrik verildiğini, “Filistin askısı” işkencesine maruz bırakıldığını, karısına tecavüz etmekle tehdit edildiğini ve kendisine hakaret edildiğini bildirmiştir.

21. Cumhuriyet savcısı tarafından 13 Mart 2002 tarihinde hazırlanan ve Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi’ne sunulan iddianameyle, başvuran, ilgili zamanda yürürlükte olan eski Türk Ceza Kanunu’nun 146. maddesi uyarınca, anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışmakla suçlanmıştır. İddianameye göre, başvuran, Hizbullah’a bağlı olarak hareket ederek, üç kişinin öldürülmesi ve iki kişinin kaçırılması emrini vermiştir.

22. Cumhuriyet savcısının 13 Mart 2002 tarihli iddianamesi temel alınarak başlatılan dava (dava no. 2002/81) kapsamında, 16 Mayıs 2002 tarihinde Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesinde bir duruşma gerçekleştirilmiştir. Duruşma esnasında başvuran, polise vermiş olduğu ifadesini geri çektiğini ve aleyhindeki suçlamaları reddettiğini beyan etmiştir. Başvuran ayrıca, yakalanması esnasında kaçmaya teşebbüs

etmediğini ve yakalama tutanağının gerçek olmadığını ifade etmiştir. Tıbbi muayenesi esnasında polis memurlarının da yanında bulunduğunu ve bu nedenle doktorlara kötü muamele gördüğünü söyleyemediğini belirtmiştir. Duruşma sonunda ilk derece mahkemesi, Cumhuriyet savcısının talebiyle, mevcut davayı 1996/113 numaralı dava ile birleştirmeye karar vermiştir.

23. 1996/113 numaralı dava kapsamında 6 Haziran 2002 tarihinde ilk derece mahkemesinde gerçekleştirilen otuz üçüncü duruşmada başvuran, bir kez daha, polis tarafından düzenlenmiş çeşitli tutanakların gerçek dışı ifadeler içerdiğini dile getirmiştir.

24. Başvuran, 4959 sayılı Topluma Kazandırma Kanunu'ndan yararlanmasına izin verilmesi talebiyle, 16 Ocak 2004 tarihinde Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesine dilekçe sunmuştur.

25. 8 Nisan 2004 tarihinde gerçekleştirilen duruşmada başvuran polise vermiş olduğu ifadesini doğrulayarak, Hizbullah üyesi olduğunu itiraf etmiştir. Ancak, başvuran, herhangi bir silahlı eylemde bulunmadığını, yalnızca diğer Hizbullah üyelerine istihbarat sağladığını belirtmiştir. Başvuran, diğer sekiz duruşmada ve 8 Nisan ve 24 Kasım 2004, 3 Mart 2005, 13 Nisan 2006 ve 22 Şubat 2007 tarihli dilekçelerinde ve ilk derece mahkemesine ibraz ettiği dilekçesinde, polis ve diğer Devlet yetkilileri hakkında herhangi bir olumsuz görüşünün olmadığını belirterek, 4959 sayılı Topluma Kazandırma Kanunu'ndan yararlanma talebini yinelemiştir.

26. 30 Haziran 2004 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 16 Haziran 2004 tarihli ve 5190 sayılı Kanun'la, Devlet Güvenlik Mahkemeleri kaldırılmıştır. Bu nedenle, başvuran aleyhindeki dava Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmiştir.

27. Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi 10 Haziran 2008 tarihinde kararını vermiştir.

28. Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi başvuranı, (a) Cumhuriyet savcısının 29 Şubat 1996 tarihli iddianamesi kapsamında itham edildiği suçlardan (Bk. yukarıda 10. paragraf), (b) 13 Mart 2002 tarihli iddianame

kapsamında itham edildiği üç kişiden birinin öldürülmesine iştirak etme suçundan ve (c) diğer iki kişinin kaçırılması olayına karışma suçundan beraat ettirmiştir (Bk. yukarıda 21. paragraf). İlk derece mahkemesi, başvurunu söz konusu suçlamalardan beraat ettirirken, başvuranın baskı altında alındığını iddia ettiği ifadelerinden başka delil bulunmadığını kaydetmiştir.

29. Diğer tarafta, Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi, başvuranın Hizbullah üyesi olduğunu ve Hizbullah'ın amaçları doğrultusunda diğer iki Hizbullah üyesine iki kişiyi öldürme emrini vermiş olduğunu ve başvuranın emrinin söz konusu iki kişi tarafından yerine getirildiğini tespit etmiştir. Ağır ceza mahkemesi, kararını verirken, başvuranın 24 Şubat 2002 tarihli polis ifadesini (Bk. yukarıda 17. paragraf), başvuranın duruşma esnasında vermiş olduğu 8 Nisan 2004 tarihli ifadesini (Bk. yukarıda 25. paragraf), başvuranın talimatı üzerine öldürme fiillerini işledikleri iddia edilen iki tetikçinin polise vermiş oldukları ifadeleri ve bu tetikçilerin sonradan Cumhuriyet savcılarını nezdinde vermiş oldukları ifadeleri ve nöbetçi hâkimler tarafından sorguya çekilmelerinin ardından düzenlenen tutanakları dikkate almıştır. Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi, başvuranın ve tetikçilerin yukarıda bahsi geçen ifadelerinin birbiri ile tutarlı olduğunu ve bu ifadelerle, iddianamede belirtildiği üzere başvuran tarafından tetikçilere iki kişiyi öldürme talimatının verilmiş olduğunun ispatlandığını değerlendirmiştir. Bu gerekçelerle mahkeme, başvuranı, eski Türk Ceza Kanunu'nun 146. maddesi uyarınca, anayasal düzeni zorla bozmaya kalkışma suçundan müebbet hapis cezasına mahkûm etmiştir. Ağır ceza mahkemesi ayrıca, başvuranın yasadışı örgütünün tasfiye edilmesine veya yetkililerin bilmediği olayların gün yüzüne çıkarılmasına katkı sağlayabilecek türden bilgiler vermediği gerekçesiyle, 4959 sayılı Kanun'dan yararlanma talebini reddetmiştir.

30. Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi kararında ayrıca, başvuran adına düzenlenmiş olan dört tıbbi rapora atıfta bulunmakla birlikte, başvuranın

kötü muamele iddialarına değinmemiştir. Mahkeme, ilk iki raporun 1996 yılında düzenlenmiş olup, bu raporlarda herhangi bir kötü muamele bulgusunun yer almadığını, ancak 21 Şubat 2002 ve 25 Şubat 2002 tarihlerinde (başvuranın polis tarafından gözaltında tutulmasından önce ve sonra) düzenlenmiş olan diğer iki raporda sırasıyla, başvuranın bedeninde travmanın meydana geldiğinin ve kesiklerin bulunduğunun ve sol kulağında bir kesiğin bulunduğunun belirtildiğini kaydetmiştir.

31. Başvuranın avukatı, başvuranın, baskı altında alınmış olan ifadeleri dikkate alınarak mahkûm edildiğini ileri sürerek, ilgili kararı 12 Haziran 2008 tarihinde temyize götürmüştür.

32. Başvuran aynı gün, 4959 sayılı Kanun'dan yararlanmak için yeniden başvuruda bulunmuş ve suçun işlendiği dönemde henüz reşit olmadığı gerekçesiyle, cezasında indirim uygulanmasını talep etmiştir.

33. Yargıtay, başvuranın taleplerini 8 Ekim 2009 tarihinde reddederek, ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME'NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

34. Başvuran, Sözleşme'nin 3. maddesine dayanarak, 1996 ve 2002 yıllarında polis tarafından gözaltında tutulduğu sırada kötü muameleye maruz bırakıldığından şikâyetçi olmuştur. Başvuran ayrıca, 21 ve 25 Şubat 2002 tarihli tıbbi raporlarda bedeninde yararlanmaların tespit edildiğinin belirtilmesine rağmen, kötü muamele iddialarına ilişkin olarak ulusal makamlarca herhangi bir soruşturmanın yürütülmediğini öne sürmüştür.

4. Hükümet, başvuranın altı ay kuralına uygun olarak hareket etmediğini beyan etmiştir. Hükümet, yerel makamlarca başvuranın kötü muamele

iddialarına ilişkin bir soruşturma yürütülmediği nazara alındığında, başvuranın en geç Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesinin başvuran aleyhindeki kararını verdiği 10 Haziran 2008 tarihinde, yetkili makamların soruşturma yapma yükümlülüğünü yerine getirmediğinin farkına varmış olması gerektiğini ileri sürmüştür. Hükümet ayrıca, başvuranın 11 Ocak 1996 ve 2 Şubat 1996 tarihleri arasında kötü muamele gördüğü iddialarının herhangi bir delille desteklenmediğini bildirmiştir. İlaveten, 21 Şubat 2002 tarihli tıbbi raporda belirtilen yaralanmaların, başvuranın yakalanmaya çalışıldığı esnada kaçmaya teşebbüs etmesi nedeniyle orantısız güç kullanılması sonucu meydana geldiğini öne sürmüştür. Hükümet, 25 Şubat 2002 tarihli tıbbi raporda, başvuranın bedeninde yeni bir yara izine rastlanmadığına vurgu yapmıştır. Hükümet, bu nedenle, başvuranın polis tarafından gözaltında tutulduğu esnada kötü muameleye maruz bırakıldığına ilişkin iddialarının asılsız olduğunu değerlendirmiştir. Son olarak, Hükümet, yetkili makamlarca başvuranın asılsız iddialarına yönelik bir soruşturma yürütülmesi için makul bir gerekçenin bulunmadığını ileri sürmüştür.

36. Başvuran, Hükümetin görüşlerine karşılık olarak, polis tarafından gözaltında tutulduğu esnada kötü muameleye maruz bırakıldığını ve sürekli çabalarına rağmen, ulusal makamların bu bağlamda bir soruşturma yürütmediğini beyan etmiştir.

37. Mahkeme, Hükümetin, başvuranın altı ay kuralına riayet etmediğine ilişkin itirazının incelenmesini gerekli görmemektedir. Zira Mahkeme, başvurunun bu kısmının aşağıdaki gerekçelerden dolayı açıkça dayanaktan yoksun olduğu görüşündedir.

38. Mahkeme öncelikli olarak, başvuranın 11 Ocak ve 2 Şubat 1996 ve 21 ve 25 Şubat 2002 tarihleri arasında polis tarafından gözaltında tutulmasıyla ilgili olarak, taraflarca dört adet tıbbi raporun sunulduğunu gözlemlemektedir. 11 Ocak ve 2 Şubat 1996 tarihli raporlarda, başvuranın bedeninde herhangi bir kötü muamele izine rastlanmadığı belirtilirken,

başvuranın ikinci kez gözaltına alınması öncesinde gerçekleştirilen tıbbi muayenesinin ardından düzenlenen 21 Şubat 2002 tarihli raporda, yaralanmaların tespit edildiği kaydedilmiştir. Başvuranın ikinci gözaltı süresinin sona erdiği 25 Şubat 2002 tarihinde düzenlenen raporda yalnızca, başvuranın kulağında, gözaltına alındığı esnada da mevcut olan bir yaranın varlığından bahsedilmiştir (Bk. yukarıda 16. ve 18. paragraflar). Hükümet, başvuranın 21 ve 25 Şubat 2002 tarihli raporlarda belirtilen yaralarının, başvuranın yakalanması esnasındaki orantısız güç kullanımı neticesinde meydana geldiğini beyan etmiştir. Diğer tarafta başvuran, başvurusu kapsamında, yakalanması esnasında güç kullanımından şikâyetçi olmamış ve yakalanması hakkındaki Hükümet beyanlarına da itirazda bulunmamıştır. Mahkeme, başvuranın yalnızca ifade vermek üzere polis tarafından gözaltında tutulduğu esnada kötü muameleyle maruz bırakıldığı yönünde iddiada bulunduğunu dikkate alarak, başvuranın yakalanması esnasındaki koşulları incelemeyi gerekli görmemektedir (Bk. *Tonka ve Diğerleri/Türkiye*, no. 11381/02, § 49, 22 Temmuz 2008) ve bu bağlamda, incelemesinin kapsamını yalnızca, başvuranın gözaltı esnasındaki kötü muamele iddialarıyla sınırlı tutmaktadır.

39. Bu doğrultuda Mahkeme, başvuranın 11 Ocak 1996, 2 Şubat 1996, 21 Şubat 2002 ve 25 Şubat 2002 tarihli tıbbi muayenelerine ilişkin tıbbi raporlarda, başvuranın gözaltında tutulduğu esnada gerçekleşmiş olabilecek herhangi bir yaralanmaya işaret edilmediğini gözlemlemektedir.

40. Kaldı ki, başvuranın 11 Ocak ve 2 Şubat 1996 tarihleri arasında ve 21 ve 25 Şubat 2002 tarihleri arasında gözaltında tutulduğu sırada kötü muameleyle maruz bırakıldığı iddiasını destekleyen herhangi bir belge Mahkemeye ibraz edilmemiştir. Mahkeme, başvuranın iddialarını destekleyici nitelikte herhangi bir belgenin bulunmaması nedeniyle, söz konusu iddiaların dayanaksız olduğu kanaatine varmıştır.

41. Başvuranın, kötü muamele iddialarına ilişkin olarak herhangi bir soruşturmanın yürütülmediğine dair şikâyeti bağlamında, Mahkeme ilk

olarak, Sözleşme'nin 3.maddesi uyarınca yetkili makamların, kötü muamele iddialarını "tartışmaya açık" olduğu ve "makul bir şüphe" oluşturduğu takdirde soruşturmaları gerektiğine vurgu yapmaktadır (Bk. özellikle, *Ay/Türkiye*, no. 30951/96, §§ 59-60, 22 Mart 2005).

5. Mevcut davada Mahkeme, başvuranın polis tarafından gözaltında tutulduğu sırada kötü muameleye maruz bırakıldığına dair iddialarının dayanaktan yoksun olduğunun tespit edildiğini kaydetmektedir. Bunun yanı sıra, başvuran, aleyhindeki yargılamalar esnasında yalnızca 1996 ve 2002 yıllarında gözaltında tutulduğu süreçte kötü muamele gördüğü yönündeki iddiaları bağlamında şikâyette bulunmuş olup, şikâyeti kapsamında da sadece, polise vermiş olduğu ifadelerin delil olarak kabul edilmesine itirazda bulunmuştur. Başvuran, yakalanma işlemleri esnasında kötü muamele gördüğüne dair herhangi bir iddiada bulunmamıştır. Ayrıca başvuran kötü muamele iddialarının detayları hakkında yalnızca 27 Şubat 2002 tarihinde olmak üzere bir defa bilgi vermiştir (Bk. yukarıda 20. paragraf). Başvuran, kötü muamele iddiası hakkında Mahkemeye de herhangi bir detay sunmamıştır.

43. Bu koşullarda Mahkeme, özellikle, başvuranın gözaltındayken kötü muameleye maruz bırakıldığına dair iddiasını destekleyici nitelikte herhangi bir belgenin dava dosyasında yer almadığını da göz önünde bulundurarak, başvuranın tartışmaya açık bir kötü muamele iddiası hakkında ulusal makamlar önünde herhangi bir dayanak sunmadığını ve bu şekilde Devleti etkili bir soruşturma yürütme yükümlülüğünden feragat ettirdiğini değerlendirmektedir.

44. Buradan hareketle Mahkeme, başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olduğuna ve Sözleşme'nin 35 §§ 3 (a) ve 4 maddesi uyarınca reddedilmesi gerektiğine karar verir.

II. SÖZLEŞME’NİN 6 §§ 1 ve 3 (c) MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

45. Başvuran, hazırlık soruşturması aşamasında avukat yardımından yararlanmadığı gerekçesiyle, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuran ayrıca, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesinin, baskı altında alınmış olan ifadelere dayanması nedeniyle, bağımsızlık ve tarafsızlıktan yoksun olduğunu ileri sürmüştür. İlâveten, başvuran yargılamaların aşırı uzun sürmesinden ve kendisinin 4959 sayılı Toplum Kazandırma Kanunu’ndan yararlandırılmadığından şikâyetçi olmuştur.

Başvuran bu bağlamda Sözleşme’nin 6 §§ 1 ve 3 (c) maddesine dayanmıştır. Söz konusu maddesinin ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

“1. Herkes davasının, ... cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, ... makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir.

...

3. Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

...

(c) Kendisini bizzat savunmak veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanmak; eğer avukat tutmak için gerekli maddî olanaklardan yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görüldüğünde, resen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilmek;

...”

A. Başvuranın avukat yardımından yararlanmaksızın polise vermiş olduğu ifadelerinin kullanılması

46. Başvuran, hazırlık soruşturması evresinde avukat yardımından yararlandırılmadığından şikâyetçi olmuştur.

6. Hükümet, başvuranın polise vermiş olduğu ifadelerin sonuca götüren bir delil teşkil etmediğini, ancak Hükümetin, polis tarafından gözaltında

tutulanlara avukat yardımı sağlanmaması hususundaki Mahkeme içtihatlarının farkında olduğunu beyan etmiştir.

48. Mahkeme, başvuranın 29 Şubat 1996 tarihli iddianame kapsamında itham edildiği suçlardan beraat ettirildiğini gözlemlemektedir (Bk. yukarıda 28. paragraf). Netice itibarıyla, başvuran, 11 Ocak ve 2 Şubat 1996 tarihleri arasında polis tarafından gözaltında tutulduğu süreçte kendisine avukat yardımının sağlanmaması sonucu Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlal edildiği iddiası bağlamında mağdur olduğunu ileri süremez (Bk. örneğin, *Bodi/Macaristan* (k.k.), no. 37216/04, 23 Ekim 2007). Buradan hareketle, başvurunun bu kısmı Sözleşme hükümleriyle *kişi bakımından* bağdaşmaz olup, Sözleşme'nin 35 §§ 3 (a) ve 4 maddesi uyarınca reddedilmelidir. Başvuranın, yine bu başlık altında olmak üzere, 13 Mart 2002 tarihli iddianame kapsamında itham edildiği suçlardan hüküm giymesine ilişkin şikâyetiyle ilgili olarak Mahkeme, başvurunun bu kısım itibarıyla Sözleşme'nin 35 § 3 (a) maddesi uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve başka herhangi bir gerekçeyle kabul edilemez olarak nitelendirilemeyeceğini kaydetmektedir. Dolayısıyla, başvurunun ilgili kısmı kabul edilebilir olarak nitelendirilmelidir.

50. Mahkeme ayrıca, başvuranın 2002 yılının Şubat ayında gözaltında tutulduğu süreçte avukat yardımından yararlandırılmadığı hususunun taraflar arasında ihtilaf konusu olmadığını kaydetmektedir. Mahkeme, başvuranın gözaltında tutulduğu süreçte avukata erişim hakkına getirilen kısıtlamanın sistemik olduğunu ve Devlet Güvenlik Mahkemelerinin yetki alanına giren bir suçtan ötürü polis tarafından gözaltında tutulan herkese uygulandığını değerlendirmektedir (Bk. *Salduz/Türkiye* [BD], no. 36391/02, §§ 56-63, AİHM 2008). Mahkeme ilaveten, başvuranın gözaltı sırasında kendisi aleyhinde vermiş olduğu ifadelerin kendisine karşı delil olarak kullanıldığını kaydetmektedir (Bk. yukarıda 29. paragraf). Mahkeme mevcut davayı incelemiş olup, yukarıda bahsi geçen *Salduz* kararında

varmış olduğu sonuçlardan sapmasına gerektirecek herhangi bir özel durum tespit etmemiştir.

7. Dolayısıyla, mevcut davada Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi ile bağlantılı olarak 6 § 3 (c) maddesinin ihlali söz konusudur.

B. Başvuran aleyhindeki ceza yargılamalarının uzunluğu

52. Hükümet, 6384 sayılı Kanun uyarınca, uzun yargılama ve kararların icra edilmemesi hususlarına ilişkin başvuruların ele alınması için bir Tazminat Komisyonunun kurulduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda Hükümet, başvuranın Tazminat Komisyonuna başvurmadığı gerekçesiyle iç hukuk yollarını tüketmediğini ileri sürmüştür: ilgili gerekçe, *Turgut ve Diğerleri* ((k.k.), no. 4860/09, §§ 19-26, 26 Mart 2013) davasında da Mahkeme tarafından kabul edilmiştir.

8. Başvuran, Hükümetin bu başlık altındaki beyanlarına karşılık vermemiştir.

9. Mahkeme, Hükümet tarafından belirtildiği üzere, Türkiye'de *Ümmühan Kaplan/Türkiye* (no. 24240/07, 20 Mart 2012) davası kapsamında pilot karar usulünün uygulanmasının ardından yeni bir iç hukuk yolunun oluşturulduğunu gözlemlemektedir. Sonrasında, Mahkeme yukarıda anılan *Turgut ve Diğerleri* davasında vermiş olduğu kararında, başvuranların iç hukuk yollarını (yeni hukuk yolunu) tüketmedikleri gerekçesiyle yeni bir başvurunun kabul edilemez olduğunu beyan etmiştir. Bu şekilde Mahkeme, söz konusu yeni hukuk yolunun erişilebilir ve uzun yargılamaya ilişkin şikâyetler bağlamında makul bir tazminat sağlayabilecek nitelikte olduğunu değerlendirmiştir.

10. Mahkeme, yukarıda bahsi geçen *Ümmühan Kaplan* (77. paragraf) davasındaki kararında, yeni hukuk yolunun yürürlüğe konmasından önce Hükümete tebliğ edilmiş olan davalar kapsamındaki benzer şikâyetleri

normal usul doğrultusunda inceleyebileceğine vurgu yaptığına işaret etmektedir.

11. Ancak, 6384 sayılı Kanun’la oluşturulan yeni iç hukuk yolunun (Bk. yukarıda 52. paragraf) başvuranlarca kullanılmadığına ilişkin olarak Hükümetin ilk itirazını dikkate alan Mahkeme, *Turgut ve Diğerleri* davasında varmış olduğu sonucu yinelemektedir. Bu doğrultuda Mahkeme, ceza yargılamalarının aşırı uzun sürdüğü yönündeki şikâyetin, Sözleşme’nin 35 §§ 1 ve 4 maddesi uyarınca iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle reddedilmesi gerektiği sonucuna varmıştır (Bk. *Rifat Demir/Türkiye*, no. 24267/07, § 35, 4 Haziran 2013 ve *Yiğitdoğan/Türkiye* (no. 2), no. 72174/10, § 59, 3 Haziran 2014).

C. Sözleşme’nin 6. maddesinin ihlal edildiğine dair diğer iddialar hakkında

57. Başvuran, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesinin, baskı altında alınmış olan ifadelere dayanması nedeniyle, bağımsızlık ve tarafsızlıktan yoksun olduğunu ileri sürmüştür. İlaveten, kendisinin 4959 sayılı Toplum Kazandırma Kanunu’ndan yararlandırılmadığından şikâyetçi olmuştur.

12. Mahkeme, davaya konu olayları ve Sözleşme’nin 6 § 1 maddesi ile bağlantılı olarak 6 § 3 (c) maddesinin ihlal edildiğine dair bulgusunu göz önünde bulundurarak ve aşağıdaki 6. paragrafa atıfta bulunarak, başvuranın bu başlık altındaki şikâyetlerinin kabul edilebilirliği veya esası bakımından ayrı bir karar vermeye yer olmadığına kanaat getirmiştir (Bk. örneğin, *Recep Kurt/Türkiye*, no. 23164/09, § 70, 22 Kasım 2011; *Ahmet Yıldırım/Türkiye*, no. 3111/10, § 72, AİHM 2012 ve *Mustafa Erdoğan ve Diğerleri/Türkiye*, no. 346/04 ve 39779/04, § 48, 27 Mayıs 2014).

III. SÖZLEŞME’NİN İHLAL EDİLDİĞİNE DAİR DİĞER İDDİALAR HAKKINDA

59. Başvuran, Sözleşme’nin 5 §§ 2 ve 3 maddesi uyarınca, 1996 yılında yakalanma gerekçeleri hakkında kendisine bilgi verilmediğinden ve 1996 ve 2002 yıllarındaki gözaltı sürelerinin aşırı uzun olmasından şikâyetçi olmuştur. Başvuran ayrıca Sözleşme’nin 5 §§ 1 ve 3 maddesi, 6 § 2 maddesi ve 8. maddesi uyarınca, a) gözaltında tutulmasını haklı kılacak herhangi bir makul şüphenin söz konusu olmadığından, b) tutulma süresinin aşırı uzun olmasından ve c) tutuklu halde geçirdiği uzun süre nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuştur.

13. Başvuranın 1996 ve 2002 yıllarında polis tarafından gözaltında tutulmasıyla ilgili olarak Sözleşme’nin 5 §§ 2 ve 3 maddesi uyarınca dile getirdiği şikâyetleri bağlamında Mahkeme, başvuranın gözaltı sürelerinin sırasıyla 2 Şubat 1996 ve 25 Şubat 2002 tarihlerinde sona erdiğini, ancak Mahkemeye 24 Mart 2010 tarihinde başvuru yapıldığını, yani altı aylık sürenin aşılmış olduğunu değerlendirmektedir (Bk. örneğin, *Çarkçı/Türkiye* (no. 2), no. 28451/08, §§ 54-55, 14 Ekim 2014 ve kararın ilgili kısmında bahsi geçen davalar). Buradan hareketle Mahkeme, söz konusu şikâyetlerin süre sınırı dışında yapılmış olduğuna kanaat getirerek, Sözleşme’nin 35 §§ 1 ve 4 maddesi uyarınca reddedilmesi gerektiğine karar vermiştir.

14. Başvuranın tutuklu yargılanmasıyla ilgili olarak Sözleşme’nin 5 §§ 2 ve 3 maddesi uyarınca dile getirdiği şikâyetleri hakkında ise Mahkeme, başvuranın adli yargılamalar esnasındaki tutukluluğunun ağır ceza mahkemesinin 10 Haziran 2008 yılına kadar devam ettiğini kaydetmektedir. Başvuran bu tarihten sonra “yetkili bir mahkemece mahkûmiyetine hükmedilmesinin ardından” tutuklanmış, ancak başvuru 24 Mart 2010 tarihinde yapılmıştır (Bk. örneğin, *Öztürk/Türkiye* (k.k.), no. 54890/09, 7 Ocak 2014). Bu doğrultuda Mahkeme, ilgili şikâyetlerin süre sınırı dışında

yapılmış olduğuna kanaat getirerek, Sözleşme'nin 35 §§ 1 ve 4 maddesi uyarınca reddedilmesi gerektiğine karar vermiştir.

IV. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

62. Sözleşme'nin 41. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Tazminat

63. Başvuran, manevi tazminat olarak 50.000 Türk lirası (TL) (yaklaşık 18.475 avro), maddi tazminat olarak ise 105.300 TL (yaklaşık 38.909 avro) talep etmiştir.

64. Hükümet, başvuranın talep etmiş olduğu miktarların dayanaktan yoksun ve aşırı olduğunu değerlendirmiştir.

15. Mahkeme, tespit edilen ihlal ile talep edilen maddi tazminat arasında herhangi bir illiyet bağı görmemektedir ve bu nedenle de söz konusu talebi reddetmektedir. Diğer tarafta, başvurana manevi tazminat olarak 1.500 avro ödenmesini uygun görmektedir.

66. Mahkeme ayrıca, başvuranın talep etmesi halinde, Sözleşme'nin 6. maddesinin koşulları doğrultusunda yargılamanın yeniden yapılmasının en uygun tazminat şekli olacağını değerlendirmektedir (Bk. *Gençel/Türkiye*, no. 53431/99, § 27, 23 Ekim 2003).

B. Masraf ve Giderler

67. Başvuran ilaveten, avukatlık ücreti olarak 20.000 TL (yaklaşık 7.390 avro) ve Mahkeme önünde gerçekleşen masraf ve giderler adı altında ise 260.65 TL (yaklaşık 97 avro) talep etmektedir.

168. Hükümet, talep edilen miktarlara itiraz etmiştir.

179. Mahkemenin içtihatlarına göre, başvuran, talep ettiği miktarların gerçekten ve gerekli olarak ortaya çıktığını ve miktar bakımından makul olduğunu ispatlamak suretiyle, masraf ve giderlerin kendisine geri ödenmesi hakkına sahiptir. Destekleyici belgelerin olmaması durumunda Mahkeme, başvuranın avukatlık ücreti olarak talep ettiği miktarı reddeder. Diğer tarafta Mahkeme, kendisine ibraz edilmiş olan belgeleri ve yukarıda bahsi geçen kriterleri dikkate alarak, başvurana, Mahkeme önünde gerçekleşen masraf ve giderler için 97 avro ödenmesi uygun görür.

C. Gecikme Faizi

70. Mahkeme, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına yüzde üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğu kanaatindedir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE;

1. 2002 yılındaki hazırlık soruşturması aşamasında başvurana avukat yardımının sağlanmamasına ilişkin şikâyetin kabul edilebilir olduğunu *beyan eder*;
2. Başvuran aleyhindeki ceza yargılamalarının hakkaniyetten yoksun olduğu iddiasına ilişkin olarak Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamındaki diğer şikâyetlerin kabul edilebilirlik veya esas bakımından incelenmesinin gerekli olmadığına *karar verir*;
3. Başvurunun geri kalanının kabul edilemez olduğunu *beyan eder*;

4. Hazırlık soruşturması aşamasında başvurana avukat yardımı sağlanmaması nedeniyle, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi ile bağlantılı olarak 6 § 3 (c) maddesinin ihlal edildiğine *karar verir*;
5. (a) Davalı Devlet tarafından başvurana, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden davalı devletin para birimine çevrilmek üzere aşağıdaki miktarların ödenmesine:
- (i) Manevi tazminat olarak 1.500 avro (bin beş yüz avro) ve uygulanabilir vergilerin ödenmesine;
 - (ii) Masraf ve harcamalara ilişkin olarak, 97 avro (doksan yedi avro) ve uygulanabilir vergilerin ödenmesine;
- (b) Yukarıda bahsi geçen üç aylık sürenin bittiği tarihten itibaren ödeme gününe kadar, yukarıda bahsedilen miktara, Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına yüzde üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranda basit faiz uygulanmasına;
- karar verir*.
8. Başvuranın adil tazmine ilişkin taleplerinin geri kalanını *reddeder*.

İşbu karar İngilizce dilinde tanzim edilmiş ve AİHM İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca 12 Ocak 2016 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Stanley Naismith
Bölüm Yazı İşleri Müdürü

Julia Laffranque
Başkan